

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทย : อยู่ตรงไหนจะให้ดีขึ้นควรทำอย่างไร.....

โดย.... ดร.กล้าณรงค์ ศรีรอด

เมื่อมีผู้มาขอให้ผมเขียนถึงเรื่องว่า ทำไมอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทยจึงไม่ก้าวหน้าไปไหน ผมต้องถามผู้ช่อก่อนว่า คำว่าก้าวหน้าจะวัดจากอะไร ทั้งนี้ ผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายจะทราบกันดีว่า อุตสาหกรรมนี้มีทั้งขึ้นและลง แต่ในช่วงขึ้นและลงนั้น เราจะวัดเทียบกับอะไรได้ว่า เราขึ้นหรือลงอย่างถูกต้องแต่แน่นอนที่สุดถ้าผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรม (ชาวไร่และผู้ประกอบกิจการโรงงาน) มีความอยู่ดีเป็นสุข ผลิตผลเพิ่มขึ้น มีการนารายได้กลับเข้าสู่ประเทศเป็นรายได้หลัก ก็ถือว่า อุตสาหกรรมนี้น่าจะอยู่ในตำแหน่งที่ดีแล้ว แต่ถ้าจะถามว่าจะให้ดีขึ้นกว่านี้จะต้องทำอย่างไรบ้าง ผมก็จะขอตอบในสิ่งที่คิดว่า อยากเห็นและอยากให้อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทยดำเนินไปตามที่หวัง ซึ่งก่อนที่จะไปถึงเรื่องที่จะกล่าวเป็นคำตอบนั้น ผมขอย้อนกลับไปสู่อุตสาหกรรมกล่าวถึงปัจจุบันก่อนที่จะกล่าวแนะนำเรื่องของอนาคต

อดีต

ในอดีตอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลเป็นอุตสาหกรรมที่สดใสและใหญ่โตมากเพราะเป็นเหมือนชุมชนใหญ่ ๆ เมืองค์ประกอบตั้งแต่เกษตรกรจนถึงวิศวกร ครอบคลุมเทคโนโลยีทุกอย่างมีความก้าวหน้ามากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก มีเนื้อที่มาก ประเทศที่ถือได้ว่าสุดยอดในเรื่องของเทคโนโลยีในแถบเอเชีย ก็จะมี ไต้หวัน ฟิลิปปินส์และออสเตรเลีย ขณะนั้นประเทศไทยมีสถานภาพเป็นเพียงผู้รับเทคโนโลยีอย่างเดียวเริ่มตั้งแต่อ้อย เราเริ่มเรียนรู้อ้อยที่มาจากต่างประเทศ เช่น จากอ้อยพันธุ์ที่ขึ้นต้นด้วย F (ฟอโมซ่าหรือไต้หวัน) H (ฮาวาย) Q (ควีนแลนด์) หรือมากอส (ฟิลิปปินส์) พันธุ์อ้อยที่พัฒนาจากหน่วยงานของประเทศไทยเพิ่ม เริ่มมีในช่วงหลัง ๆ เช่น อุทอง หรือ K (กาญจนบุรี) เช่นเดียวกับความเข้าใจในเรื่องความเหมาะสมของพันธุ์ต่อพื้นที่ปลูกก็เพิ่งเริ่มมีในช่วงหลัง ๆ ในช่วงแรกจึงเป็นการเรียนรู้จากความผิดพลาดของพันธุ์และโรคแมลง ที่เกิดขึ้นมากมาย ชาวไร่ประสบปัญหาหากพอควรในอดีตในเรื่องเขตกรรมอ้อยส่วนในเรื่องเทคโนโลยีการผลิต ถือว่าขณะนั้นไต้หวันค่อนข้างมีอิทธิพลต่อประเทศไทยมากเพราะประเทศอยู่ใกล้กัน สถาบันวิจัยอ้อยและน้ำตาลของไต้หวันที่ไทแนน (Tainan) เป็นสถาบันที่นักวิจัยและผู้อยู่ในโรงงานน้ำตาลต้องได้ไปเยี่ยมเยียนกันแทบทุกคน วิศวกรและช่างของไต้หวันก็เข้ามาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก เช่นเดียวกันกับ Sugar Research Institute (SRI) ของออสเตรเลียที่แม้ว่าไกลหน่อย แต่วิศวกรไทยของทุกโรงงานก็น่าจะได้ไปเยี่ยมกันหมดแล้วส่วนตัวผมเองเลือกเอาฟิลิปปินส์เป็นแหล่งให้การศึกษาด้านเทคโนโลยีน้ำตาล ขณะนั้น มีสถาบันน้ำตาลแห่งฟิลิปปินส์ (Philippines Sugar Institute : Philsugin) ที่ยิ่งใหญ่ มีหลักสูตรการเรียนการสอนเทคโนโลยีน้ำตาลในมหาวิทยาลัย (University of the Philippines at Los Banos) ทั้งสามประเทศ (ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย) มีการจัดประชุมนักวิชาการ

อ้อยและน้ำตาล ISSCT (International Society of Sugar Cane Technologists) ก่อนประเทศไทย (ประเทศไทยเพิ่งจัดในปี 1995) มีวารสารอ้อยและน้ำตาลที่ยอมรับทั่วโลก

ปัจจุบัน

ประเทศที่เปิดตัวเองว่าจะยุติอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลก็คือ ใต้หวัน ซึ่งปัจจุบัน อาจจะมีโรงงานผลิตน้ำตาลเหลือเพียง 2-3 โรงงาน สถาบันวิจัยอ้อยและน้ำตาลก็ขาย Know how ทั้งหมดออก พยายามผันสถาบันเป็นสถาบันวิจัยเฉพาะทาง เช่น เทคโนโลยีชีวภาพการผลิตไฮโมนสำหรับกล้วยไม้หรือเทคโนโลยีการผลิต เช่น เอทานอล เป็นต้น ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ก็ชะลอการผลิตลงมาอยู่เพื่อเป็นผู้ตามในแถบภูมิภาคนี้เท่านั้น ส่วนของประเทศออสเตรเลียก็เปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ SRI กลายเป็น Sugar Research International Co.,Ltd. หรือกลายเป็นการทำงานในรูปแบบบริษัท กฎหมายระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับอ้อยและน้ำตาลก็ลดลงยกเลิกกันไปมาก ชาวไร่และโรงงานต้องปรับตัวเข้าหากันมากขึ้นจำนวนชาวไร่และโรงงานลดลงปัจจุบันอยู่ในระดับ 40 กว่าล้านตันอ้อย เท่านั้น และมีแนวโน้มว่าจะลดลงไปอีก จึงมองได้ว่าในแถบนี้ประเทศไทยถือว่ากำลังยืนอยู่ข้างหน้าผู้เดียว จะคอยรับเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลือจากใครคงไม่ได้อีก แต่ก็ถึงเวลาที่เราจะต้องก้าวหน้าจริง ๆ

การจะออกไปข้างหน้าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลักๆ ดังนี้

1. ชาวไร่

ชาวไร่ในรูปแบบขององค์กร (สมาคมต่าง ๆ) จะต้องศึกษาโครงสร้างการดำเนินการของ Australian Cane Growers Council Ltd., และ Australian Cane Farmers Association ของออสเตรเลียที่สมาคมเป็นองค์กรเพื่อยกระดับความรู้ของสมาชิกมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินการปลูกอ้อย เช่น ระบบเกษตรกรรมที่มีขนาดใหญ่ต้องการการจัดการจัดระบบโซนนิ่งและการขนส่งพื้นฐานอย่างมาก ถ้าองค์กรต่าง ๆ สามารถประสานกันได้ในเรื่องการผลิตเราสามารถเพิ่มผลผลิต (น้ำตาล) ในประเทศได้อีกอย่างมาก

2. งานวิจัย

เราอาจจะไม่มีสถาบันวิจัยเช่น SRI แต่เราจะต้องมีหน่วยงานที่คอยผลิตพันธุ์อ้อยใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมออย่าลืมว่าพันธุ์อ้อยแต่ละพันธุ์ต้องใช้เวลาพอสมควรที่จะผลิตออกมาได้ ต้องมีการทดสอบและพัฒนาต่อเนื่องผลผลิตน้ำตาลที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย หมายถึง น้ำตาลปริมาณมหาศาล ไม่มีอ้อยพันธุ์ใดจะให้ผลดีเยี่ยมไปตลอดกาลในแหล่งเพาะปลูกเดิม งานปรับปรุงพันธุ์คือหัวใจของเกษตรกร

3. โรงงาน

โรงงานต้องพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง ถึงแม้ว่าเป็นการนำเข้า อุปกรณ์เครื่องจักรกลของต่างประเทศเข้ามาก็ตาม ควรจะจัดการต่อยอดจนเป็นเทคโนโลยีที่ทดสอบและใช้ในประเทศไทย ลดการพึ่งเทคโนโลยีต่างชาติหรือเทคโนโลยีพื้นฐานให้มากที่สุด ซึ่งขณะนี้หลายๆ กลุ่มของโรงงานในประเทศก็ปฏิบัติกันอยู่แล้ว เช่น ชุดเครื่องแยกดินทราย หรือรถตัดอ้อยก่อนเข้าหีบของกลุ่มไทยรุ่งเรือง เป็นต้น โรงงานของประเทศไทยสามารถมีเทคโนโลยีการผลิตเอง การปรับเปลี่ยนไม่ว่าจะมาจากวัตถุดิบหรือปัจจัยอื่น ๆ ภายนอกก็ไม่สามารถมาสร้างปัญหาให้กับโครงสร้างของต้นทุนการผลิตได้มาก อีกทั้งโรงงานยังอาจมีรายได้ในการขายเทคโนโลยีเหล่านี้ให้กับประเทศเพิ่มขึ้นได้อีกด้วย

4. ภาครัฐ

องค์ประกอบสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐซึ่งประเทศไทยเรามีสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย และถือได้ว่ามีส่วนร่วมมากกว่าทุก ๆ ประเทศ ภาครัฐต้องเป็นผู้ประสานงานในทุก ๆ องค์ประกอบที่อยู่ในร่างแหเดียวกัน และนำไปสู่การผลิตที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุป

อยากเห็นอุตสาหกรรมน้ำตาลไทยก้าวหน้า ผมให้ความสำคัญของอ้อย (ชาวไร่อ้อย/พันธุ์อ้อย) มากที่สุด 60% การพัฒนาพันธุ์อ้อยต้องมาก่อน ส่วนของโรงงานให้น้ำหนัก 30% และภาครัฐ 10% ทำหน้าที่ให้หมายถึงการพัฒนาผู้ที่อยู่ในวงการควรให้น้ำหนัก ส่วนการตลาด/กฎระเบียบต่าง ๆ จะพัฒนาตามมาเอง